

საქართველოში კავკასიის მაღალმთიანი რეგიონის ნიადაგების თვისებები,
გავრცელების არეალი და გამოყენების პოტენციალი

*ბესიკ კალანდაძე¹, ილია კალანდაძე¹, თომას ჰანაუერი², ბორის ვაშევი²,
კაროლინა პოლენცი², პეტერ ფელიქს-ჰენინგსენი²,*

ელ.ფოსტა: besik.Kalandadze@tsu.ge

¹გეოგრაფიის დეპარტამენტი, ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტი,
ივ.ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,
ი.ჭავჭავაძის პრ. #3, 0179 თბილისი

²იუსტუს ლიბიგის უნივერსიტეტის ნიადაგების გეოგრაფიისა და ნიადაგების კონსერვაციის
ინსტიტუტი, გისენი, გერმანია

კავკასიის რეგიონში საქართველოს რესპუბლიკა დამოუკიდებლობიდან 20 წლის შემდეგაც მძიმე სოციალური, ეკონომიური და ეკოლოგიური პრობლემების წინაშე დგას. სოფლის მეურნეობის სექტორი სულ უფრო კარგავს ქვეყანაში ეკონომიურ მნიშვნელობას და რეგიონებში სიღარიბე თანდათან მატულობს. მოქმედი ინტერდისციპლინარული პროექტის "Scenario development for sustainable land use in the Greater Caucasus, Georgia" ფარგლებში მთიანი რეგიონის მაგალითზე ყაზბეგის მიმდებარე ტერიტორიაზე (>1.750 ზ.დ.) შესწავლილ იქნა ნიადაგის თვისებები, გავრცელების არეალი, გამოყენების პოტენციალი და პროდუქტიულობა. ორ საველე კამპანიის ფარგლებში 2014 და 2015 წლებში საველე ტერიტორიაზე ნიადაგების კარტირება და სინჯების აღება მოხდა. მცირე ფართობზე მზარდი დედაქანების და მაღალმთიანი მხარისთვის დამახასიათებელი რელიეფის შედეგად რეგიონი ნიადაგის განსხვავებული ფორმების მრავალფეროვნებით ხასიათდება. იურული პერიოდის ფიქალის ნაშალი გამონატანების (talus fan) ტიპური ნიადაგები შედარებით გამოფიტულია, ჩონჩხით (skeleton rich) მდიდარი რეგოსოლი, რომელზეც როგორც წესი საძოვრებია, ცალკეულ შემთხვევებში კარტოფილის და ბოსტნეულის მოსაყვანად გამოიყენება. მყარ ქანებზე დროთა განმავლობაში rankers წარმოიქმნა, რომლებიც დიდ სიმაღლეზეც კი საძოვრებად გამოიყენება. ამის საპირისპიროდ მეოთხეულ ნაფენებზე ღრმაფენიანი ყავისფერი ნიადაგები განვითარდა, რომლებსაც წარსულში ნაწილობრივ სასოფლო-სამეურნეო დატვირთვა ჰქონდა, ახლა კი მათი დიდი ნაწილი დაუმუშავებელია, ან საძოვრებად გამოიყენება. მსგავსი გამოყენება აქვს გლაციალურ დანალექ ქანებზე წარმოქმნილ ყავისფერ ნიადაგებს, რომლებიც შედარებით თხლად წარმოქმნილი სისქის გამო შესამჩნევად ნაკლებ სიღრმეს (soil depth) ავლენენ. მხოლოდ საძოვრად გამოიყენება ჭალაში გავრცელებული კირის შემცველი პატერნიები და Vega, ასევე გლეხები და Fens. ეს უკანასკნელი გავრცელებულია ასევე ფერდობებზე შედარებით მცირე ტერიტორიებზე, მორენების Dellen-ზე. ნიადაგის გამოყენების პოტენციალი ფასდება SQR-ზე დაყრდნობით და ნიადაგის ფიზიკურ-ქიმიური თვისებების მიხედვით.